

Objavljivanje podataka i informacija banke na 31.12.2015

Telenor banka a.d. Beograd

Kontakt telefon: +381 11 4409670

Adresa: Omladinskih brigada 90v, Beograd, Srbija

E-mail: www.telenorbanka.rs

SADRŽAJ

Politika obelodanjivanja informacija tržišnim učesnicima	3
Vizija i principi	3
Struktura dokumenta	3
O Telenor Banci	5
Pravna struktura.....	5
Uticaj promene poslovnog modela na objavljivanje informacija.....	5
Strategije za upravljanje rizikom i kapitalom	6
Mapa rizika.....	6
Profil adekvatnosti kapitala	7
Politika adekvatnosti kapitala.....	7
Pristupi izračunavanju propisanih kapitalnih zahteva	7
Objavljivanje podataka o adekvatnosti kapitala.....	8
ICAAP pristup u Banci	14
Organizacija upravljanja rizikom	15
Upravljanje rizikom	15
Upravljanje kreditnim rizikom.....	16
Strategija i procesi	16
Ispravke vrednosti i rezervisanja za vanbilansne stavke	17
Profil kreditnog rizika.....	18
Rizik druge ugovorne strane.....	23
Ublažavanje kreditnog rizika prilikom izračunavanja kapitalnog zahteva	23
Limiti kreditnog rizika.....	24
Izveštavanje o kreditnom riziku	24
Rizik likvidnosti i tržišni rizici	25
Rizik likvidnosti	25
Devizni rizik.....	27
Kamatni rizik.....	29
Operativni rizik.....	30
Definicija	30
Upravljanje operativnim rizikom.....	30
Upravljanje kontinuitetom poslovanja.....	30
 Tabela 1: Podaci o kapitalnoj poziciji Banke – PI KAP	 9
Tabela 2: Podaci o osnovnim karakteristikama finansijskih instrumenata koji se uključuju u obračun kapitala Banke – PI- FIKAP	10
Tabela 3: Raščlanjavanje elemenata u bilansu stanja na 31.12.2015.....	11
Tabela 4: Povezivanje pozicija u raščlanjenom bilansu stanja i pozicija u obrascu PI-KAP	12
Tabela 5: Podaci o ukupnim kapitalnim zahtevima i pokazatelju adekvatnosti kapitala PI-AKB.....	13
Tabela 6: Elementi ECap-a.....	14
Tabela 7: Pregled metoda za obračun ispravke vrednosti	18
Tabela 8: Objavljivanje podataka o ispravkama vrednosti.....	18
Tabela 9: Kapitalni zahtevi po klasama izloženosti (u milionima RSD) 2015.....	18
Tabela 10: Ukupna izloženost kreditnom riziku po klasama izloženosti (u milionima RSD) 2015.....	19
Tabela 11: Distribucija izloženosti po sektorima.....	20
Tabela 12: Distribucija izloženosti prema stepenu kvaliteta aktive	21
Tabela 13: Distribucija izloženosti prema preostalom roku dospeća.....	21
Tabela 14: Distribucija izloženosti po NBS kategorijama klasifikacije i tipu druge ugovorne strane.....	22
Tabela 15: Obračunata i potrebna NBS rezerva prema NBS kategorijama klasifikacije	23
Tabela 16: Devizna otvorena pozicija i pokazatelj deviznog rizika na 31.12.2015.	29

Politika obelodanjivanja informacija tržišnim učesnicima

● Vizija i principi

Telenor banka (u daljem tekstu: Banka) teži da bude što je moguće više otvorena u komunikaciji sa tržištem u pogledu izloženosti rizicima u svom poslovanju. Podaci o upravljanju rizicima su stoga dati u posebnom delu našeg godišnjeg izveštaja i – u još opširnijem obliku – u ovom dokumentu.

Banka priprema izveštaj Objavljivanje podataka i informacija banke (u daljem tekstu: Izveštaj) prema zahtevima za objavljivanje informacija o upravljanju rizikom, koje je ustanovila Narodna banka Srbije (NBS) i ima za cilj da približi tržištu informacije o upravljanju rizicima u najvećoj mogućoj meri. Opseg informacija koje se objavljuju je definisan Odlukom NBS o objavljivanju informacija i podataka ("Službeni glasnik RS", br. 125/2014 i 4/2015).

Izveštaj je dostupan na web sajtu Banke (<http://www.telenorbanka.rs/sr/onama/telenor-banka/izvestaji/>) i objavljuje se jednom godišnje, prema finansijskim podacima za prethodnu kalendarsku godinu najkasnije do 31. maja tekuće godine. Kvantitativni podaci iz ovog izveštaja koji se odnose na kapital, adekvatnost kapitala i tehnike za ublažavanje kreditnog rizika objavljuju se i prema finansijskim podacima na dan 30. jun, najkasnije do 30. septembra tekuće godine. U zavisnosti od tržišnih potreba, Banka može da odluči da objavljuje informacije u skladu sa odlukom i u češćim intervalima.

U ovom dokumentu, obuhvaćeni su zahtevi za obelodanjivanjem onih informacija koje su bitne i relevantne za Banku sa stanovišta rizika (npr. informacije se smatraju bitnim za Banku ako bi neobjavljivanje tih informacija uticalo na objektivnost i transparentnost izveštavanja o rizičnom profilu banke). Pored toga, kako bi se fokusirali na ono što je relevantno za tržište, zahtevi za obelodanjivanjima koji nisu primenljivi za Banku nisu obuhvaćeni ovim dokumentom.

Ako se bilo koje informacije smatraju vlasništvom Banke u smislu da bi se objavljivanjem tih informacija oslabila vlastita konkurentna pozicija ili se smatraju poverljivim, Banka navodi razlog za njihovo neobjavljivanje i objavljuje opštije informacije o predmetu zahteva obelodanjivanja, osim kada su informacije klasifikovane kao tajne ili poverljive.

Neke informacije iz ovog izveštaja se poklapaju sa informacijama koje se objavljuju u skladu sa međunarodnim standardima finansijskog izveštavanja (MSFI) i one se nalaze u relevantnim delovima godišnjeg finansijskog izveštaja za 2015. godinu. Ipak, kako ne bi umanjili čitljivost ovog dokumenta, relevantni delovi godišnjeg finansijskog izveštaja su prikazani i u ovom dokumentu.

● Struktura dokumenta

Dokument je struktuiran na sledeći način:

- Prvo je naveden kratak pregled Banke sa pravnog i organizacionog aspekta, zajedno sa adresom i podacima za kontakt kao promene u poslovnom modelu koje su relevantne za objavljivanje informacija u ovom izveštaju.
- U sledećem delu dokumenta, namera je da se objasne i prikažu glavni principi i ciljevi u strategijama za upravljanje rizikom i kapitalom u Banci i kako Banka vezuje rizik za odgovarajući nivo kapitala.
- Nakon toga, dokument se bavi opisom organizovanja procesa upravljanja rizikom koji se primenjuje u Banci i navodi zaduženja i obaveze nadležnih organizacionih jedinica i odbora.
- Na kraju, dokument detaljnije opisuje specifičnosti u vezi sa kreditnim, tržišnim i operativnim rizicima i navodi okvire koje se koriste za upravljanje, procese praćenja kao i ključne inicijative

za ublažavanje ovih specifičnih vrsta rizika. Na kraju izveštaja, navedena su poglavlja koja se bave upravljanjem tržišnim rizicima, rizikom likvidnosti i operativnim rizicima.

O Telenor Banci

U Decembru 2013, Telenor Denmark Holding AS Danska, deo Telenor Grupe sa sedištem u Norveškoj preuzeo je 100% akcija KBC Banke koja je prethodno bila član KBC Grupe i najavio da preuzima obavezu da građanima Srbije obezbedi finansijske usluge putem mobilnih servisa.

Ovo označava ispunjenje ugovora, potpisanog 29. aprila 2013, kojim je Telenor Grupa preuzela 100% akcija u KBC Banci, dok je Societe Generale banka preuzela veći deo portfolija KBC Banke koji obuhvata fizička lica, preduzetnike, mala i srednja preduzeća. Telenor Denmark Holding AS Danska je prethodno od Narodne banke Srbije i Komisije za zaštitu konkurentnosti dobila sva neophodna zakonska odobrenja u vezi sa preuzimanjem.

Rešenjem Agencije za privredne registre od 12. Maja 2014 Banka posluje pod imenom Telenor banka ad Beograd. Adresa sedišta Banke je Telenor banka ad Beograd, Omladinskih brigade 90v, 11070 Beograd.

● Pravna struktura

Banka je deo Telenor Grupe – jednog od najvećih mobilnih operatera u svetu. Telenor grupa ima 208 miliona korisnika na 13 tržišta u Skandinaviji, Centralnoj i Istočnoj Evropi i Aziji. Pored toga prisutna je i na dodatnih 14 tržišta kroz 33% vlasništva u kompaniji VimpelCom Ltd.

Telenor je došao na tržište Srbije 2006. godine i kupovinom kompanije Mobi63 postao najveći pojedinačni investitor u Srbiji, sa početnim ulaganjem od 1,53 milijarde evra.

Na dan 31.12.2015. Banka je imala vlasnička učešća u sledećim privrednim društvima: CHIP CARD a.d. Beograd, TIZ a.d. Beograd i Investiciona korporacija d.o.o. Pošto je učešće banke u vlasništvu navedenih privrednih društva nematerijalno, dodatne informacije o ovim učešćima neće biti prikazivane.

● Uticaj promene poslovnog modela na objavljivanje informacija

Tokom 2015. godine Telenor banka je povećala svoju kreditnu aktivnost izdavanjem kredita za mobilni uređaj, gotovinskih kredita i kreditnih kartica. Zbog činjenice da se najveći deo kreditnog portfolija sastojao od kredita za mobilne uređaje koji su 100% pokriveni gotovinskim depozitom, Banka nije bila u velikoj meri izložena kreditnom riziku.

Upravljanje kamatnim rizikom je zahtevalo veću pažnju s obzirom da je tokom godine pad kamatnih stopa na depozite bio konstantan, a Banka se delimično finansirala iz klijentske baze depozita po viđenju.

Zbog novog koncepta *online* bankarstva, novi procesi i informacioni sistemi su uvedeni ili su postojeći zamenjeni te je u fokusu bila nadogradnja okvira za upravljanje operativnim rizicima.

Strategije za upravljanje rizikom i kapitalom

Bankarsko poslovanje je izloženo brojnim tipičnim rizicima, kako što je kreditni rizik, tržišni rizik i rizik likvidnosti, kao i operativni rizik. Kontrola ovih rizika je jedan od najvažnijih zadataka upravljanja bankom.

Ovaj deo dokumenta daje generalni pregled opštih strategija Banke za upravljanje kapitalom i rizikom. Politika i strategija upravljanja rizikom je definisana od strane Upravnog odbora Banke. Politike upravljanja rizikom navode ciljeve (nivo ambicija) i osnovne principe upravljanja rizicima. Strategije upravljanja rizikom i kapitalom definišu kako Banka bira da postigne (ciljeve) nivo ambicija i sadrže pristup i resurse potrebne za realizaciju politike upravljanja rizicima.

Banka poštuje sledeće osnovne principe upravljanja vrednošću i rizikom:

- Upravljanje vrednošću, rizikom i kapitalom je neraskidivo međusobno povezano. Cilj svake kompanije je da stvori vrednost. Da bi se ostvario ovaj cilj, donose se odgovarajuće odluke i razvijaju aktivnosti, iako ne postoji izvesnost u pogledu konačnog rezultata ovog procesa. Da bi osigurala sopstveni kontinuitet, kompanija mora da ima adekvatan kapital kako bi mogla da izdrži bilo koje nepredviđene posledice negativnih događaja.
- Upravljanju rizikom se pristupa iz sveobuhvatnog, širokog bankarskog ugla, uzimajući u obzir sve rizike kojima je Banka izložena i sve aktivnosti kojima se bavi.
- Primarna odgovornost za upravljanje vrednošću i rizikom leži na linijama poslovanja, dok Služba za upravljanje rizicima posluje nezavisno od linija poslovanja i obavlja savetodavnu, pomoćnu i nadzornu ulogu.

● Mapa rizika

Mapa rizika pruža čitaocu vizuelnu dekonstrukciju univerzuma rizika u set glavnih tipova i pod-tipova rizika. Takođe, mapa nudi uvid u međusobnu povezanost ovih tipova i pod-tipova.

Na najvišem nivou, univerzum rizika se razlaže u set finansijskih i nefinansijskih rizika. Generalno, finansijski rizici su povezani sa proizvodom (inherentno vezani za finansijske ugovore ili portfolio), dok su nefinansijski rizici suštinski zasnovani na aktivnosti ili procesu (vezani na primer, za postupak sklapanja kreditnog ugovora: registracija, knjiženje, praćenje, itd.).

Sledeći rizici se smatraju materijalnim:

1. Finansijski rizici:

- Kreditni rizik
- ALM rizik sa podklasama:
 - Valutni rizik
 - Rizik kamatne stope
 - Rizik likvidnosti

2. Nefinansijski rizici:

- Operativni rizik
- Rizik informacionih tehnologija ('IT risk') sa podtipovima:
 - rizik informacionog sistema
 - Informacioni rizik & rizik sigurnosti informacionog sistema
 - 'Cyber Security' rizik
- Poslovni rizik
- Regulatorni rizik

- Reputacioni rizik
- Strateški rizik

Profil adekvatnosti kapitala

Svrha procene profila adekvatnosti kapitala je da se osigura da Banka ima dovoljno kapitala da pokrije rizike kojima je izložena. Takođe, kroz ovaj proces Banka ima priliku da upravlja kapitalom na proaktivan način. Ovakva šira slika kapitala omogućava najvišem menadžmentu Banke da proceni da li su poslovni planovi u skladu sa kapitalom koji je dostupan i – po potrebi – da blagovremeno deluje. Banka teži da procesa procene adekvatnosti kapitala uključi u procese donošenja odluka na svim nivoima.

● Politika adekvatnosti kapitala

Politika adekvatnosti kapitala utvrđuje pristup koji Banka koristi za procenu svoje adekvatnosti kapitala. Politika adekvatnosti kapitala ima za cilj:

- Da osigura da Banka poštuje eksterno propisane nivoe kapitalne adekvatnosti i omogući jasan uvid u ukupne kapitalne zahteve
- Da osigura da Banka održava sigurne pokazatelje adekvatnosti kapitala koji omogućavaju uspešno poslovanje i maksimiziranje koristi za vlasnike kapitala
- Da poboljša proaktivno upravljanje kapitalom.

● Pristupi izračunavanju propisanih kapitalnih zahteva

Izračunavanje kapitalnog zahteva za kreditni rizik

Banka je izabrala primenu standardizovanog pristupa (SA) za izračunavanje kapitalnog zahteva za kreditni rizik. Banka je izabrala SA uzimajući u obzir princip proporcionalnosti, odnosno obim, vrstu i složenost poslova koje obavlja.

Izračunavanja adekvatnosti kapitala se vrše na mesečnom nivou za potrebe interne kontrole rizika, dok se NBS dostavljaju kvartalni izveštaji o adekvatnosti kapitala, u skladu sa propisima. Pokazatelji kapitala i odgovarajući propisani izveštaji se generišu automatski od strane interno razvijenog softvera, čime je se omogućila laka integracija softvera u ostatak postojećeg IT sistema Banke i puna kontrola nad procesom.

Izračunavanje kapitalnog zahteva za tržišni rizik

Banka ne trguje finansijskim instrumentima sa namerom da ih u kratkom roku nakon sticanja proda radi ostvarivanja dobiti. Sve transakcije finansijskim instrumentima se preduzimaju samo kako bi se štitile od rizika pozicije iz bankarske knjige ili za potrebe likvidnosti. Takođe, Banka ne trguje robom na organizovanom tržištu, niti finansijskim derivatima koji se odnose na takve proizvode.

U skladu sa tim, prilikom obračuna kapitalnih zahteva za tržišni rizik, Banka uzima u obzir samo tržišne rizike za pozicije iz bankarske knjige, tj. izračunava kapitalni zahtev samo za devizni rizik pozicija u bankarskoj knjizi putem pristupa neto otvorene devizne pozicije.

Izračunavanje kapitalnog zahteva za operativni rizik

Banka koristi pristup osnovnog indikatora (BIA) u obračunu kapitalnog zahteva za operativni rizik u skladu. Prema Pristupu osnovnog indikatora, ukupni kapitalni zahtev za operativni rizik je prosek bruto prihoda u protekle tri godine pomnožen beta faktorom 15%.

● Objavljivanje podataka o adekvatnosti kapitala

Regulatorni kapital

Iznos i kvalitet kapitala Banke je podložan pravilima, smernicama i/ili očekivanjima mnogih različitih zainteresovanih strana kao što su regulatori, akcionari, fiskalni organi i uprava Banke. Kapital Banke se u skladu sa propisima NBS izračunava kao zbir osnovnog i dopunskog kapitala, umanjenog za odbitne stavke.

NBS zahteva Pokazatelj adekvatnosti kapitala (CAD) od minimalno 12% od nivoa ukupnog regulatornog kapitala. U vezi sa strukturom kapitala, NBS zahteva minimum 50% učešća osnovnog kapitala u ukupnom regulatornom kapitalu. Pored toga NBS nameće ograničenje da ako nivo CAD-a padne na ispod 14,5% (uključujući razloge vezane za distribuciju profita), profit se može distribuirati samo u okviru elemenata osnovnog kapitala.

Na dan 31. decembra 2015, kapitalni zahtevi Banke su izračunati u skladu sa propisima NBS i ranije navedenim pristupima za izračunavanje pojedinačnih kapitalnih zahteva. Pokazatelj adekvatnost kapitala iznosi 101,04% od ukupne rizikom ponderisane aktive (RWA). Ovakav nivo pokrivenosti kapitalnih zahteva, zajedno sa pratećom politikom i praksom upravljanja kapitalom, podržavaju utvrđenu poslovnu strategiju Banke i osiguravaju da je Banka dovoljno kapitalizovana da pokrije rizike vezane za njene aktivnosti.

Regulatorni kapital Banke sačinjen je od najkvalitetnijeg oblika kapitala – osnovnog kapitala, koji se uglavnom sastoji iz uplaćenog akcijskog kapitala Banke po osnovu običnih akcija. Ovaj kapital umanjen je za gubitke iz tekuće i prethodnih godina, kao i za potrebnu rezervu za procenjene gubitke.

Rezerve iz dobiti su formirane u skladu sa propisima za obračun procenjenih gubitaka po osnovu bilansne aktive i vanbilansnih stavki, rezervi za opšte bankarske rizike i ostalih rezervi iz dobiti, u skladu sa Statutom i ostalim pravnim aktima Banke.

Potrebna rezerva za procenjene gubitke je zbir pozitivne razlike između rezerve za procenjene gubitke obračunate u skladu sa Odlukom o klasifikaciji Narodne banke Srbije (i internim aktima Banke) i utvrđenih IFRS ispravki vrednosti koje su obračunate u skladu sa internom metodologijom Banke za procenu IFRS kreditne ispravke vrednosti.

U skladu sa Odlukom o objavljivanju podataka i informacija, detaljnije informacije o kapitalu Banke date su u prilogima koji slede:

Tabela 1: Podaci o kapitalnoj poziciji Banke – PI KAP

(u hiljadama dinara)

Redni br.	Naziv pozicije	Iznos
I	UKUPAN OSNOVNI KAPITAL	1,241,256.00
1	OSNOVNI KAPITAL PRE ODUZIMANj A ODBITNIH STAVKI	3,698,663
1.1.	Nominalna vrednost uplaćenih akcija, osim preferencijalnih kumulativnih akcija	3,698,663
1.2.	Emisiona premija	
1.3.	Rezerve iz dobiti	
1.4.	Neraspoređena dobit iz ranijih godina	
1.5.	Dobit iz tekuće godine	
1.6.	Manjinska učešća u podređenim društvima	
1.7.	Ostale pozitivne konsolidovane rezerve	
2	ODBITNE STAVKE OD OSNOVNOG KAPITALA	2,457,407
2.1.	Gubici iz prethodnih godina	878,324
2.2.	Gubitak tekuće godine	1,251,694
2.3.	Nematerijalna ulaganja	319,983
2.4.	Stecene sopstvene akcije banke, osim preferencijalnih kumulativnih akcija	
2.5.	Iznos akcija banke uzetih u zalogu, osim preferencijalnih kumulativnih akcija	
2.6.	Regulatorna usklađivanja vrednosti:	7,406
2.6.1.	Nerealizovani gubici po osnovu hartija od vrednosti raspoloživih za prodaju	
2.6.2.	Ostale neto negativne revalorizacione rezerve	
2.6.3.	Dobit po osnovu obaveza banke vrednovanih prema fer vrednosti koja je ostvarena zbog promene kreditnog rejtinga banke	
2.6.4.	Potrebna rezerva iz dobiti za procenjene gubitke po bilansnoj aktivni i vanbilansnim stavkama banke	7,406
2.7.	Ostale negativne konsolidovane rezerve	
II	UKUPAN DOPUNSKI KAPITAL	373,967
1	DOPUNSKI KAPITAL PRE ODUZIMANj A ODBITNIH STAVKI	373,967
1.1.	Nominalna vrednost uplaćenih preferencijalnih kumulativnih akcija	0
1.2.	Emisiona premija po osnovu preferencijalnih kumulativnih akcija	
1.3.	Deo revalorizacionih rezervi banke	1,967
1.4.	Hibridni instrumenti	
1.5.	Subordinirane obaveze	372,000
1.6.	Višak izdvojenih ispravki vrednosti, rezervisanja i potrebnih rezervi iz dobiti u odnosu na očekivane gubitke	
2	ODBITNE STAVKE OD DOPUNSKOG KAPITALA	
2.1.	Stecene sopstvene preferencijalne kumulativne akcije	
2.2.	Potraživanja po osnovu bilansne aktive i vanbilansnih stavki obezbeđena hibridnim instrumentom ili subordiniranom obavezom	
2.3.	Iznos preferencijalnih kumulativnih akcija banke uzetih u zalogu	
2.4.	Iznos kapitala kojim se prekoračuju ograničenja za dopunski kapital	
III	UKUPAN KAPITAL	1,615,223
1	UKUPAN KAPITAL PRE ODUZIMANj A ODBITNIH STAVKI	
2	ODBITNE STAVKE OD KAPITALA	
	Od čega umanjenje osnovnog kapitala	
	Od čega umanjenje dopunskog kapitala	
2.1.	Direktna ili indirektna ulaganja u banke i druga lica u finansijskom sektoru u iznosu većem od 10% kapitala tih banaka, odnosno drugih lica	
2.2.	Ulaganja u hibridne instrumente i subordinirane obaveze drugih banaka i lica u finansijskom sektoru u kojima banka ima direktna ili indirektna ulaganja u iznosu većem od 10% kapitala tih lica	
2.3.	Ukupan iznos direktnih i indirektnih ulaganja u banke i druga lica u finansijskom sektoru u iznosu do 10% njihovog kapitala, kao i ulaganja u njihove hibridne instrumente i subordinirane obaveze, koji prelazi 10% zbira osnovnog i dopunskog kapitala banke za koju se obračunava kapital	
2.4.	Iznos za koji su prekoračena kvalifikovana učešća u licima koja nisu lica u finansijskom sektoru	
2.5.	Manjak izdvojenih ispravki vrednosti, rezervisanja i potrebne rezerve iz dobiti u odnosu na očekivane gubitke	
2.6.	Iznos izloženosti po osnovu slobodnih isporuka kada druga ugovorna strana nije izmirila svoju obavezu u roku od četiri radna dana	
2.7.	Potraživanja i potencijalne obaveze prema licima povezanim s bankom ili prema zaposlenima u banci koje je banka ugovorila pod uslovima koji su povoljniji od uslova ugovorenih sa drugim licima	
IV	NAPOMENE	
	Pozitivan/negativan iznos razlike između ukupne ispravke vrednosti bilansne aktive, rezervisanja za gubitke po vanbilansnim stavkama i potrebne rezerve iz dobiti s jedne strane i iznosa ukupnih očekivanih gubitaka prema IRB pristupu s druge strane	
	Iznos ispravki vrednosti, rezervisanja i potrebne rezerve iz dobiti banke	
	Od čega na grupnoj osnovi	
	Od čega na pojedinačnoj osnovi	
	Iznos očekivanog gubitka prema IRB pristupu	
	Bruto iznos subordiniranih obaveza	465,000

Objavljivanje podataka i informacija banke 2015

Tabela 2: Podaci o osnovnim karakteristikama finansijskih instrumenata koji se uključuju u obračun kapitala Banke – PI- FIKAP

Redni br.	Karakteristike instrumenta	Opis	Opis
1	Emitent	Telenor Denmark Holding	Telenor d.o.o. Beograd
2	Tretman u skladu s propisima		
2.1.	Tretman u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala	Instrument osnovnog kapitala	Instrument dopunskog kapitala
2.2.	Individualni/grupni/individualni i grupni nivo uključivanja instrumenta u kapital na nivou grupe	-	-
2.3.	Tip instrumenta	Obične akcije	Subordinirani dug izdat u vidu finansijskog instrumenta
3	Iznos koji se priznaje za potrebe izračunavanja regulatornog kapitala (u hiljadama dinara, sa stanjem na dan poslednjeg izveštavanja)	3.698.663 hiljada dinara	372.000 hiljada dinara
4	Nominalna vrednost instrumenta	3.698.663 hiljada dinara	465.000 hiljada dinara
5	Računovodstvena klasifikacija	Aksijski kapital	Obaveza - amortizovana vrednost
6	Inicijalni datum izdavanja instrumenta	18. decembar 2013.	21. oktobar 2014.
7	Instrument s datumom dospeća ili instrument bez datuma dospeća	bez datuma dospeća	s datumom dospeća
7.1.	Originalni datum dospeća	bez datuma dospeća	21. oktobar 2020.
8	Da li postoji pravo prevremenog otkupa (call option) na strani emitenta	Ne	Ne
8.1.	Prvi datum aktiviranja prava prevremenog otkupa	-	-
8.2.	Naknadni datumi aktiviranja prava prevremenog otkupa (ako je primenljivo)	-	-
9	Kuponi/dividende	-	-
9.1.	Fiksne ili promenljive dividende/kuponi	-	-
9.2.	Potpuno diskreciono pravo, delimično diskreciono pravo ili bez diskrecionog prava u vezi s vremenom isplate dividendi/kupona	-	-
9.3.	Potpuno diskreciono pravo, delimično diskreciono pravo ili bez diskrecionog prava u vezi sa iznosom dividendi/kupona	-	-
9.4.	Mogućnost povećanja prinosa (step up)	-	-
9.5.	Nekumulativne ili kumulativne dividende/kuponi	-	-
10	Konvertibilan ili nekonvertibilan instrument	Nekonvertibilan instrument	Nekonvertibilan instrument
10.1.	Ako je konvertibilan, uslovi pod kojima može doći do konverzije	-	-
10.2.	Ako je konvertibilan, delimično ili u celosti konvertibilan	-	-
10.3.	Ako je konvertibilan, stopa konverzije	-	-
10.4.	Ako je konvertibilan, obavezna ili dobrovoljna konverzija	-	-
10.5.	Ako je konvertibilan, instrument u koji se konvertuje	-	-
10.6.	Ako je konvertibilan, emitent instrumenta u koji se konvertuje	-	-
11	Mogućnost otpisa	Ne	Ne
11.1.	Ako postoji mogućnost otpisa, uslovi pod kojima može doći do otpisa	-	-
11.2.	Ako postoji mogućnost otpisa, delimičan otpis ili otpis u celosti	-	-
11.3.	Ako postoji mogućnost otpisa, privremen ili trajan otpis	-	-
11.4.	Ako je otpis privremen, uslovi ponovnog priznavanja	-	-
12	Tip instrumenta koji će se pri likvidaciji naplatiti neposredno pre navedenog instrumenta	Subordinirani dug	Drugo

Podaci o povezivanju pozicija kapitala iz bilansa stanja sa pozicijama iz obrazca PI-KAP

Razlike između bilansa stanja sačinjenog za potrebe kontrole bankarske grupe na konsolidovanoj osnovi i konsolidovanih finansijskih izveštaja bankarske grupe sačinjenih u skladu s Međunarodnim računovodstvenim standardima, odnosno Međunarodnim standardima finansijskog izveštavanja.

Tabela 3: Raščlanjavanje elemenata u bilansu stanja na 31.12.2015.

Oznaka pozicije	Naziv pozicije	Bilans stanja	Reference
A	AKTIVA		
A.I	Gotovina i sredstva kod centralne banke	2,395,667	
A.II	Založena finansijska sredstva	0	
A.III	Finansijska sredstva po fer vrednosti kroz bilans uspeha namenjena trgovanju	0	
A.IV	Finansijska sredstva koja se inicijalno priznaju po fer vrednosti kroz bilans uspeha	0	
A.V	Finansijska sredstva raspoloživa za prodaju	179,987	
A.VI	Finansijska sredstva koja se drže do dospeća	2,320,226	
A.VII	Kredit i potraživanja od banaka i drugih finansijskih organizacija	456,309	
A.VIII	Kredit i potraživanja od komitenata	1,624,808	
A.IX	Promene fer vrednosti stavki koje su predmet zaštite od rizika	0	
A.X	Potraživanja po osnovu finansijskih derivata namenjenih zaštiti od rizika	0	
A.XI	Investicije u pridružena društva i zajedničke poduhvate	0	
	Od čega direktna ili indirektna ulaganja u banke i druga lica u finansijskom sektoru	0	u
A.XII	Investicije u zavisna društva	0	
	Od čega direktna ili indirektna ulaganja u banke i druga lica u finansijskom sektoru	0	f
A.XIII	Nematerijalna ulaganja	319,983	i
A.XIV	Nekretnine, postrojenja i oprema	332,059	
A.XV	Investicione nekretnine	0	
A.XVI	Tekuća poreska sredstva	4	
A.XVII	Odložena poreska sredstva	93,425	
A.XVIII	Stalna sredstva namenjena prodaji i sredstva poslovanja koje se obustavlj a	33,361	
A.XIX	Ostala sredstva	120,343	
	Od čega direktna ili indirektna ulaganja u banke i druga lica u finansijskom sektoru u iznosu većem od 10% kapitala tih banaka, odnosno tih lica	0	h
A.XX	UKUPNO AKTIVA (pozicije pod AOP oznakama od 0001 do 0019 u konsolidovanom bilansu stanja)	7,876,172	
P	PASIVA		
PO	OBAVEZE		
PO.I	Finansijske obaveze po fer vrednosti kroz bilans uspeha namenjene trgovanju	0	
PO.II	Finansijske obaveze koje se inicijalno priznaju po fer vrednosti kroz bilans uspeha	0	
PO.III	Obaveze po osnovu finansijskih derivata namenjenih zaštiti od rizika	0	
PO.IV	Depoziti i ostale obaveze prema bankama, drugim finansijskim organizacijama i centralnoj banci	7,729	
PO.V	Depoziti i ostale obaveze prema drugim komitentima	5,368,328	
PO.VI	Promene fer vrednosti stavki koje su predmet zaštite od rizika	0	
PO.VII	Izdane sopstvene hartije od vrednosti i druga pozajmlj ena sredstva	0	
	Od čega obaveze po osnovu hibridnih instrumenata	0	r
PO.VIII	Subordinirane obaveze	469,957	
	Od čega subordinirane obaveze koje se uklj učuju u dopunski kapital banke	372,000	s
PO.IX	Rezervisanja	33,675	
PO.X	Obaveze po osnovu sredstava namenjenih prodaji i sredstva poslovanja koje se obustavlj a	0	
PO.XI	Tekuće poreske obaveze	0	
PO.XII	Odložene poreske obaveze	0	
PO.XIII	Ostale obaveze	425,652	
PO.XIV	UKUPNO OBAVEZE (pozicije pod AOP oznakama od 0401 do 0413 u konsolidovanom bilansu stanja)	6,305,341	
	KAPITAL	0	
PO.XV	Aksijski kapital	3,698,663	
	Od čega nominalna vrednost uplaćenih akcija, osim preferencijalnih kumulativnih akcija	3,698,663	a
	Od čega emisiona premija po osnovu akcijskog kapitala, osim preferencijalnih kumulativnih akcija	0	b
	Od čega nominalna vrednost preferencijalnih kumulativnih akcija	0	nj
	Od čega emisiona premija po osnovu preferencijalnih kumulativnih akcija	0	o
PO.XVI	Sopstvene akcije	0	
	Od čega stečene sopstvene akcije banke, osim preferencijalnih kumulativnih akcija	0	j
	Od čega stečene sopstvene preferencijalne kumulativne akcije	0	t
PO.XVII	Dobitak	0	
	Od čega neraspoređena dobit iz ranijih godina	0	g
	Od čega dobit iz tekuće godine	0	d
PO.XVIII	Gubitak	2,130,018	
	Od čega gubici iz prethodnih godina	878,324	ž
	Od čega gubitak tekuće godine	1,251,694	z
PO.XIX	Rezerve	2,186	
	Od čega rezerve iz dobiti koje predstavljaju element osnovnog kapitala	0	v
	Od čega ostale pozitivne konsolidovane rezerve	0	e
	Od čega ostale negativne konsolidovane rezerve	0	n
	Od čega ostale neto negativne revalorizacione rezerve	0	lj
	Od čega dobit po osnovu obaveza banke vrednovanih prema fer vrednosti koja je ostvarena zbog promene kreditnog rejtinga banke	0	m
	Od čega pozitivne revalorizacione rezerve nastale po osnovu efekata promene fer vrednosti osnovnih sredstava, hartija od vrednosti i ostalih sredstava koja se, u skladu s MSFI/MRS, iskazuju u korist ovih rezervi	1,967	p
PO.XX	Nerealizovani gubici	0	
	Od čega nerealizovani gubici po osnovu hartija od vrednosti raspoloživih za prodaju	0	l
PO.XXI	Učešća bez prava kontrole	0	
	Od čega manjinska učešća u podređenim društvima	0	đ
PO.XXII	UKUPNO KAPITAL (rezultat sabiranja, odnosno oduzimanja sledećih AOP oznaka iz konsolidovanog bilansa stanja: 0415 - 0416 + 0417 - 0418 + 0419 - 0420 + 0421) ≥ 0	1,570,831	
PO.XXIII	UKUPAN NEDOSTATAK KAPITALA (rezultat sabiranja, odnosno oduzimanja sledećih AOP oznaka iz konsolidovanog bilansa stanja: 0415 - 0416 + 0417 - 0418 + 0419 - 0420 + 0421) < 0	0	
PO.XXIV	UKUPNO PASIVA (rezultat sabiranja, odnosno oduzimanja sledećih AOP oznaka iz konsolidovanog bilansa stanja: 0414 + 0422 - 0423)	7,876,172	

V.P.	VANBILANSNE POZICIJE		
V.P.A.	Vanbilansna aktiva	458,850	
	Od čega iznos akcija banke uzetih u zalogu, osim preferencijalnih kumulativnih akcija	0	k
	Od čega iznos preferencijalnih kumulativnih akcija banke uzetih u zalogu	0	ć
V.P.P.	Vanbilansna pasiva	458,850	

Tabela 4: Povezivanje pozicija u raščlanjenom bilansu stanja i pozicija u obrascu PI-KAP

Redni br.	Naziv pozicije	Iznos	Reference
I	UKUPAN OSNOVNI KAPITAL	1,241,256	
1	OSNOVNI KAPITAL PRE ODUZIMANJ A ODBITNIH STAVKI	3,698,663	
1.1.	Nominalna vrednost uplaćenih akcija, osim preferencijalnih kumulativnih akcija	3,698,663	a
1.2.	Emisiona premija	0	b
1.3.	Rezerve iz dobiti	0	v
1.4.	Neraspoređena dobit iz ranijih godina	0	g
1.5.	Dobit iz tekuće godine	0	d
1.6.	Manjinska učešća u podređenim društvima	0	đ
1.7.	Ostale pozitivne konsolidovane rezerve	0	e
2	ODBITNE STAVKE OD OSNOVNOG KAPITALA	2,457,407	
2.1.	Gubici iz prethodnih godina	878,324	ž
2.2.	Gubitak tekuće godine	1,251,694	z
2.3.	Nematerijalna ulaganja	319,983	i
2.4.	Stecene sopstvene akcije banke, osim preferencijalnih kumulativnih akcija	0	j
2.5.	Iznos akcija banke uzetih u zalogu, osim preferencijalnih kumulativnih akcija	0	k
2.6.	Regulatorna usklađivanja vrednosti:	7,406	
2.6.1.	Nerealizovani gubici po osnovu hartija od vrednosti raspoloživih za prodaju	0	l
2.6.2.	Ostale neto negativne revalorizacione rezerve	0	lj
2.6.3.	Dobit po osnovu obaveza banke vrednovanih prema fer vrednosti koja je ostvarena zbog promene kreditnog rejtinga banke	0	m
2.6.4.	Potrebna rezerva iz dobiti za procenjene gubitke po bilansnoj aktivni i vanbilansnim stavkama banke	7,406	
2.7.	Ostale negativne konsolidovane rezerve	0	n
II	UKUPAN DOPUNSKI KAPITAL	373,967	
1	DOPUNSKI KAPITAL PRE ODUZIMANJ A ODBITNIH STAVKI	373,967	
1.1.	Nominalna vrednost uplaćenih preferencijalnih kumulativnih akcija	0	nj
1.2.	Emisiona premija po osnovu preferencijalnih kumulativnih akcija	0	o
1.3.	Deo revalorizacionih rezervi banke	1,967	p
1.4.	Hibridni instrumenti	0	r
1.5.	Subordinirane obaveze	372,000	s
1.6.	Višak izdvojenih ispravki vrednosti, rezervisanja i potrebnih rezervi iz dobiti u odnosu na očekivane gubitke	0	
2	ODBITNE STAVKE OD DOPUNSKOG KAPITALA	0	
2.1.	Stecene sopstvene preferencijalne kumulativne akcije	0	t
2.2.	Potraživanja po osnovu bilansne aktive i vanbilansnih stavki obezbeđena hibridnim instrumentom ili subordiniranom obavezom	0	
2.3.	Iznos preferencijalnih kumulativnih akcija banke uzetih u zalogu	0	ć
2.4.	Iznos kapitala kojim se prekoračuju ograničenja za dopunski kapital	0	
III	UKUPAN KAPITAL	1,615,223	
1	UKUPAN KAPITAL PRE ODUZIMANJ A ODBITNIH STAVKI	0	
2	ODBITNE STAVKE OD KAPITALA	0	
	Od čega umanjeno osnovnog kapitala	0	
	Od čega umanjeno dopunskog kapitala	0	
2.1.	Direktna ili indirektna ulaganja u banke i druga lica u finansijskom sektoru u iznosu većem od 10% kapitala tih banaka, odnosno tih lica	0	(u+f+h)
2.2.	Ulaganja u hibridne instrumente i subordinirane obaveze drugih banaka i lica u finansijskom sektoru u kojima banka ima direktna ili indirektna ulaganja u iznosu većem od 10% kapitala tih lica	0	
2.3.	Ukupan iznos direktnih i indirektnih ulaganja u banke i druga lica u finansijskom sektoru u iznosu do 10% njihovog kapitala, kao i ulaganja u njihove hibridne instrumente i subordinirane obaveze, koji prelazi 10% zbira osnovnog i dopunskog kapitala banke za koju se obračunava kapital	0	
2.4.	Iznos za koji su prekoračena kvalifikovana učešća u licima koja nisu lica u finansijskom sektoru	0	
2.5.	Manjak izdvojenih ispravki vrednosti, rezervisanja i potrebne rezerve iz dobiti u odnosu na očekivane gubitke	0	
2.6.	Iznos izloženosti po osnovu slobodnih isporuka kada druga ugovorna strana nije izmirila svoju obavezu u roku od četiri radna dana	0	
2.7.	Potraživanja i potencijalne obaveze prema licima povezanim s bankom ili prema zaposlenima u banci koje je banka ugovorila pod uslovima koji su povoljniji od uslova ugovorenih s drugim licima	0	
IV	NAPOMENE	0	
	Pozitivan/negativan iznos razlike između ukupne ispravke vrednosti bilansne aktive, rezervisanja za gubitke po vanbilansnim stavkama i potrebne rezerve iz dobiti s jedne strane i iznosa ukupnih očekivanih gubitaka prema IRB pristupu s druge strane	0	
	Iznos ispravki vrednosti, rezervisanja i potrebne rezerve iz dobiti banke	0	
	Od čega na grupnoj osnovi	0	
	Od čega na pojedinačnoj osnovi	0	
	Iznos očekivanog gubitka prema IRB pristupu	0	
	Bruto iznos subordiniranih obaveza	465,000	

Tabela 5: Podaci o ukupnim kapitalnim zahtevima i pokazatelju adekvatnosti kapitala PI-AKB

Redni br.	Naziv	Iznos	Pokrivenost osnovnim kapitalom	Pokrivenost dopunskim kapitalom
		1	2	3
I	KAPITAL	1,615,224		
1	UKUPAN OSNOVNI KAPITAL	1,241,257		
2	UKUPAN DOPUNSKI KAPITAL	373,967		
II	KAPITALNI ZAHTEVI	191,831		
1	KAPITALNI ZAHTEV ZA KREDITNI RIZIK, RIZIK DRUGE UGOVORNE STRANE I RIZIK IZMIRENj A/ISPORUKE PO OSNOVU SLOBODNIH ISPORUKA	101,672	101,672	
1.1.	Standardizovani pristup (SP)	847,266		
1.1.1.	Izloženosti prema državama i centralnim bankama	0		
1.1.2.	Izloženosti prema teritorijalnim autonomijama i jedinicama lokalne samouprave	0		
1.1.3.	Izloženosti prema javnim administrativnim telima	0		
1.1.4.	Izloženosti prema međunarodnim razvojnim bankama	0		
1.1.5.	Izloženosti prema međunarodnim organizacijama	0		
1.1.6.	Izloženosti prema bankama	90,371		
1.1.7.	Izloženosti prema privrednim društvima	109,037		
1.1.8.	Izloženosti prema fizičkim licima	152,718		
1.1.9.	Izloženosti obezbeđene hipotekama na nepokretnostima	0		
1.1.10.	Dospela nenaplaćena potraživanja	0		
1.1.11.	Visokorizične izloženosti	0		
1.1.12.	Izloženosti po osnovu pokrivenih obveznica	0		
1.1.13.	Izloženosti po osnovu ulaganja u otvorene investicione fondove	0		
1.1.14.	Ostale izloženosti	495,140		
1.2.	Pristup zasnovan na internom rejtingu (IRB)			
1.2.1.	Izloženosti prema državama i centralnim bankama			
1.2.2.	Izloženosti prema bankama			
1.2.3.	Izloženosti prema privrednim društvima			
1.2.4.	Izloženosti prema fizičkim licima			
1.2.4.1.	Izloženosti prema fizičkim licima koje su obezbeđene hipotekama na nepokretnostima			
1.2.4.2.	Kvalifikovane revolving izloženosti prema fizičkim licima			
1.2.4.3.	Ostale izloženosti prema fizičkim licima			
1.2.5.	Izloženosti po osnovu vlasničkih ulaganja			
1.2.5.1.	Primenjeni pristup:			
1.2.5.1.1.	Pristup jednostavnih pondera rizika			
1.2.5.1.2.	PD/LGD pristupa			
1.2.5.1.3.	Pristup internih modela			
1.2.5.2.	Vrste izloženosti po osnovu vlasničkih ulaganja			
1.2.5.2.1.	Vlasnička ulaganja kojima se trguje na berzi			
1.2.5.2.2.	Vlasnička ulaganja kojima se ne trguje na berzi ali su u dovolj no diversifikovanim portfolijima			
1.2.5.2.3.	Ostala vlasnička ulaganja			
1.2.5.2.4.	Vlasnička ulaganja na koje banka primenjuje standardizovani pristup kreditnom riziku			
1.2.6.	Izloženosti po osnovu ostale imovine			
2	KAPITALNI ZAHTEV ZA RIZIK IZMIRENj A/ISPORUKE PO OSNOVU NEIZMIRENIH TRANSAKCIJA			
3	KAPITALNI ZAHTEV ZA TRŽIŠNE RIZIKE			
3.1.	Kapitalni zahtevi za cenovni, devizni i robni rizik izračunat primenom standardizovanih pristupa			
3.1.1.	Kapitalni zahtev za cenovni rizik po osnovu dužničkih hartija od vrednosti			
3.1.2.	Kapitalni zahtev za cenovni rizik po osnovu vlasničkih hartija od vrednosti			
3.1.3.	Kapitalni zahtev za devizni rizik			
3.1.4.	Kapitalni zahtev za robni rizik			
3.2.	Kapitalni zahtevi za cenovni, devizni i robni rizik izračunati primenom pristupa internih modela			
4	KAPITALNI ZAHTEV ZA OPERATIVNI RIZIK	90,159	90,159	
4.1.	Kapitalni zahtev za operativni rizik izračunat primenom pristupa osnovnog indikatora	90,159		
4.2.	Kapitalni zahtev za operativni rizik izračunat primenom standardizovanog pristupa			
4.3.	Kapitalni zahtev za operativni rizik izračunat primenom naprednog pristupa			
5	POKRIVENOST KAPITALNIH ZAHTEVA	191,831	191,831	
III	POKAZATELj ADEKVATNOSTI KAPITALA (%)	101%		

● ICAAP pristup u Banci

ICAAP izveštaj je pripremljen na 31. decembar 2015, baziran na finansijskim informacijama, internim aktima i u to vreme važećoj organizacionoj strukturi, u skladu sa zahtevima propisanim od strane Narodne banke Srbije.

Banka pravi razliku između rizika koji mogu izazvati promene u vrednosti kapitala Banke i koji stoga treba da se uključe u obračun ekonomskog kapitala i rizika koji nisu uključeni u model ekonomskog kapitala pošto primarno utiču na franšiznu vrednost kompanije i/ili kapital ne omogućava adekvatno ublažavanje za takve tipove rizika, već se to čini njihovim efektivnim upravljanjem.

Sledeći tipovi rizika su uključeni u ECap model Telenor banke:

- Finansijski rizici:
 - Kreditni rizik
 - ALM rizik sa podtipovima: kamatni rizik i devizni rizik
- Nefinansijski rizici:
 - Operativni rizik
 - Poslovni rizik

U skladu sa internom definicijom, raspoloživi finansijski resursi (Available financial resources – AFR) su praktično jednaki regulatornom kapitalu iz prvog stuba, ali NBS potrebne rezerve nisu uključene kao odbitna stavka, pošto predstavljaju regulatorna usklađivanja koja nemaju ekonomsko opravdanje. Umesto toga primenjuje se efekat diversifikacije koji se dobija uz pomoć matrice korelacije između različitih tipova rizika.

Tabela 6: Elementi ECap-a

ECap rezultati 31.12.2015	Iznos (u hiljadama dinara)
Kapitalni zahtevi za kreditni rizik	104,906
Kapitalni zahtevi za operativni rizik	57,443
Kapitalni zahtevi za ALM rizik	55,650
Kapitalni zahtevi za poslovni rizik	618,047
Efekti diversifikacije	(103,973)
Ukupni interni kapitalni zahtevi (u hiljadama dinara)	732,075

Organizacija upravljanja rizikom

● Upravljanje rizikom

Model upravljanja rizikom Telenor banke definiše obaveze i zaduženja koji su potrebni za upravljanje procesom stvaranja vrednosti i svim povezanim rizicima. Model upravljanja je organizovan po različitim nivoima:

- Upravni odbor (uz asistenciju Odbora za reviziju) i Izvršni odbor
Ovi odbori se koncentrišu na globalno upravljanje rizikom i na praćenje stvaranja vrednosti i adekvatnosti kapitala Banke. Redovno izveštavanje Odboru za reviziju osigurava da postoji dovoljan protok informacija relevantnim članovima Upravnog odbora. Svake godine, Upravni odbor određuje granice tolerancije rizika. Izvršni odbor je odgovoran za sprovođenje strategije za upravljanje vrednošću, rizikom i kapitalom koja je definisana od strane Upravnog odbora i daje glavne smernice upravljanja. Direktor sektora za finansije i rizik (CFRO), koji je član Izvršnog odbora, nadzire upravljanje rizikom.

- Specijalizovani odbori za rizik

Telenor banka je uspostavila odvojena nezavisna tela odgovorna za identifikovanje i kontrolisanje rizika, kao što su Odbor za upravljanje kreditnim rizikom (CRMC), Forum za upravljanje operativnim rizicima (ORC) i Odbor za upravljanje aktivnom i pasivom (ALCO). Ovi odbori se koncentrišu na razvoj okvira za jedan određeni tip rizika ili grupu aktivnosti na nivou cele Banke i nadgledaju proces upravljanja ovim rizikom. Vođeni od strane CFRO-a, Odbori za rizik se sastoje iz predstavnika linijskog menadžmenta i Službe za upravljanje rizicima.

- Odeljenje za internu reviziju je zaduženo za planiranje revizije i kontroliše usklađenost okvira za upravljanje rizikom sa pravnim i regulatornim uslovima, efikasnost i efektivnost sistema za upravljanje rizikom i njegovu usklađenost sa okvirom za upravljanje rizikom, kao i način na koji se linijski menadžment bavi rizikom van ovog formalnog okvira.
- Linijski menadžment ima primarnu obavezu da upravlja vrednošću i rizikom. On osigurava da okvir za upravljanje rizikom, koji se odnosi na poslovanje, bude ugrađen u poslovanje putem politika i procedura. Linijski menadžment takođe ima zadatak razvoja transakcionih modela rizika.
- Služba za upravljanje rizicima meri rizike, adekvatnost kapitala i stvaranje vrednosti za sve poslovne linije i izveštava svoje nalaze upravi. Takođe, ova služba je zadužena za razvoj, testiranje, implementaciju i praćenje modela za merenje rizika. Služba za upravljanje rizicima je zasebna organizaciona jedinica koja se bavi upravljanjem vrednošću, rizikom i kapitalom nezavisno od poslovnih linija. Služba za upravljanje rizicima ima ulogu savetodavca, podrške i nadzora u skladu sa standardima za upravljanje rizikom.

Iako je efikasna saradnja između linija poslovanja i Službe za upravljanje rizicima neophodna, Služba za upravljanje rizicima posluje nezavisno od linija poslovanja. Uloga ove službe je da pomogne poslovnim linijama u prihvatanju izračunatih rizika, preuzimajući tako ulogu savetodavca, podrške i monitoringa.

Služba za upravljanje rizicima podnosi izveštaje CFRO-u i pomaže mu u obavljanju njegove funkcije, prevashodno u upravljanju vrednošću, rizikom i kapitalom. Stoga ova organizaciona jedinica osigurava funkcije kontrole rizika u okviru Telenor banke.

Upravljanje kreditnim rizikom

Kreditni rizik predstavlja potencijalno negativno odstupanje od očekivane vrednosti finansijskog instrumenta, usled neplaćanja ili neizvršenja dužnika, jemca, druge ugovorne strane (u profesionalnoj transakciji) ili emitenta dužničkog instrumenta, a usled nelikvidnosti te strane ili nedostatka spremnosti da plati ili obavi plaćanje ili nekih događaja i mera koje su preduzele političke ili monetarne institucije u određenoj zemlji (ovo se takođe naziva i rizik zemlje).

● Strategija i procesi

Kreditnim rizikom se upravlja na dva nivoa: na nivou transakcija i na nivou portfolija. Upravljanje kreditnim rizikom na nivou transakcija znači da postoje jasne procedure, procesi i aplikacije koje su uvedene da bi se procenili rizici pre i nakon što se prihvati pojedinačna kreditna izloženost. Upravljanje rizikom na nivou portfolija zahteva periodično izveštavanje na nivou (ili delovima) konsolidovanog kreditnog portfolija, praćenje discipline poštovanja limita i upravljanje portfoliom.

Upravljanje kreditnim rizikom – na nivou transakcija i nivou portfolija

Za upravljanje kreditnim rizikom na nivou transakcija – prihvatanje kreditnog rizika odgovoran je tim za Odobranje i naplatu kredita, dok je za upravljanje kreditnim rizikom na nivou portfolija odgovoran tim za Kontrolu i izradu modela rizika. Proces upravljanja kreditnim rizikom sastoji se od identifikacije (na nivou transakcije, odnosno portfolija), procene/merenja i nadzora/praćenja rizika.

Cilj ovog procesa je da, nakon definisanih koraka, pruži menadžmentu Telenor banke informacije o nivou i strukturi kreditnog rizika, na bazi kojih će oni moći da reaguju i preduzmu korektivnu akciju, u slučaju da kreditni rizik izlazi iz okvira definisanih okvirom apetita za rizikom. Korektivni koraci uključuju strategije izbegavanja, mitigacije, prihvatanja i transfera rizika.

Nadzor i praćenje

Način na koji se prati kredit, utvrđuje se primarno prema klasi rizika, pri čemu se pravi razlika na osnovu Verovatnoće neizvršenja (PD) i Očekivanog gubitka (EL). Ovaj drugi parametar uzima u obzir ne samo PD, već i iznos duga za koji se očekuje da će ostati nenaplaćen po neizvršenju (tj. predstavlja nenadoknadiivi gubitak).

U toku 2015.godine, Telenor banka je razvila interne rejting/PD modele kreditnog rizika, za potrebe odobranja kredita, kreditnog procesa i merenja/upravljanja rizikom u skladu sa poslovnim ciljevima i apetitom prema riziku Banke. Putem ovih rejting alata vrši se mapiranje klijenata na Telenor banka PD master skalu, koja predstavlja jedan od inputa za obračun ispravke vrednosti u skladu sa IAS/IFRS standardima.

Tim za kontrolu rizika i izradu modela rizika razvija navedene modele, za koji su parametri kreditnog rizika kalibrisani u skladu sa karakteristikama Telenor banka kreditnog portfolija i apetitom prema kreditnom riziku, koji je usvojio Upravni odbor Banke. Izračunavanje ovih parametara prethodi mapiranju klijenata u jedinstvenu rejting skalu, i na taj način omogućava korisnicima finansijskih izveštaja integralan pregled kreditnog rizika u Telenor banka portfoliju.

Telenor banka razlikuje nasleđeni (KBC) portfolio i novi portfolio, formiran tokom 2015.godine i u skladu sa time pristupa upravljanju kreditnim rizikom na nivou portfolija i njegovih delova. Telenor banka portfolio su, tokom 2015.godine činili: kreditne kartice, gotovinski krediti i krediti za kupovinu uređaja (Handset/Device Loans), u saradnji sa Telenor d.o.o. Razvijeni interni modeli se primenjuju na portfolio kreditnih kartica i gotovinskih kredita, dok krediti za kupovinu uređaja nemaju dodeljen

rejting s obzirom na 100% pokriće gotovinskim depozitom od strane Telenor d.o.o. što ispravku vrednosti ovih potraživanja svodi na minimum.

Banka aktivno prati kvalitet portfolija kredita uzetih za kupovinu uređaja i u saradnji sa Telenor d.o.o predlaže i sprovodi mitigacione mere.

Kako poslovna strategija Banke zahteva značajno oslanjanje na korišćenje internih modela za procenu parametara rizika, Telenor banka nastoji da implementira robustan okvir za upravljanje modelima i rizikom modela. Sa proširenjem ponude i broja proizvoda povećaće se i potreba za različitim modelima, te će Banka i u budućem periodu značajnu pažnju posvećivati kvalitetu podataka i stvaranju okvira za integralno upravljanje i nadzor nad razvijenim alatima za merenje i praćenje rizika.

Prisutna sredstva ublažavanja kreditnog rizika u Telenor Banka portfoliju

Za nasleđeni KBC portfolio postoji depozit, kao obezbeđenje, u skladu sa ugovorom koji Telenor Banka ima sa KBC Insurance-om. Na ovaj način Telenor banka može izvršiti transfer rizika i upravljati kreditnim rizikom nasleđenog portfolija u slučaju nastupa događaja koji za posledicu imaju obezvređenje finansijskih potraživanja.

Za novi portfolio kredita za finansiranje uređaja, postoji gotovinski depozit od strane Telenor doo, koji kao prvoklasno sredstvo obezbeđenja služi za pokriće u slučaju neizvršenja po ovim plasmanima i omogućava klasifikaciju Handset/Device portfolija u „A“ nivo kreditnog rizika, u skladu sa Odlukom o klasifikaciji bilansne aktive i vanbilansnih stavki.

● Ispravke vrednosti i rezervisanja za vanbilansne stavke

U skladu sa metodologijom za obračun ispravke vrednosti, Telenor banka na svaki datum bilansa stanja, utvrđuje da li postoji neki objektivni dokaz da je kod nekog pojedinačnog finansijskog sredstva ili u grupi finansijskih sredstava došlo do događaja koji vode obezvređenju finansijskog sredstva i posledičnom obračunu ispravke vrednosti odnosno rezervisanja za vanbilansne stavke.

Ukoliko postoji neki objektivni dokaz da je došlo do ispravke vrednosti, Banka priznaje sve nastale gubitke usled ispravke vrednosti kroz bilans uspeha. Samo gubici koji su zaista nastali se mogu priznati kao gubici usled ispravke vrednosti. To znači da se gubici koji se očekuju usled budućih događaja, bez obzira na njihovu verovatnoću, ne priznaju.

Telenor banka primenjuje internu definiciju neizvršenja, kao test objektivnog dokaza ispravke vrednosti. Prema ovom pristupu, smatra se da je klijent/plasman obezvređen ako i samo ako je klijent/plasman u neizvršenju, na osnovu interne definicije neizvršenja.

U cilju segmentacije klijenata u kategorije/kalse kreditnog rizika Telenor banka pravi razliku između nasleđenog i novog portfolija, nastalog u 2015.godini.

Metodologija za ispravke vrednosti se primenjuje i na bilansne i na vanbilansne rizike za sve kreditne izloženosti u bankarskoj knjizi.

Za potrebe merenja gubitka usled ispravke vrednosti, ceo kreditni portfolio Telenor banke se može podeliti u sledeće klase:

- Normalan portfolio – Grupna/IBNR ispravka vrednosti
- Obezvređen portfolio – Pojedinačna ispravka vrednosti.

Kriterijum za određivanje metoda merenja ispravke vrednosti je kašnjenje pod NBS pragom materijalnosti od 90 i više dana – onda se potraživanja tretiraju kao pojedinačno obezvređena, nezavisno od iznosa ovih potraživanja. U suprotnom za potraživanja se primenjuje grupna ispravka vrednosti, odnosno priznaju se nastali ali neprijavljeni gubici (IBNR) u skladu sa IAS 39.

Tabela 7: Pregled metoda za obračun ispravke vrednosti

Metode obračuna IFRS ispravki vrednosti i rezervisanja za vanbilansne stavke	Broj dana docnje	
	<90 dana	≥90 dana
	Normalan portfolio	Obezvređen portfolio
	Grupna/IBNR ispravka vrednosti	Pojedinačna/Specifična ispravka vrednosti

Obelodanjivanje podataka o ispravkama vrednosti

Promene u ispravkama vrednosti tokom godine su sumirane u tabeli ispod:

Tabela 8: Objavljivanje podataka o ispravkama vrednosti u hiljadama RSD - 2015

	Bilans	Vanbilans	Ukupno
Početna stanja	34,141	-	34,141
Povećanja ispravki vrednosti i rezervisanja tokom perioda	41,430	-	41,430
Smanjenja ispravki vrednosti tokom perioda i ukinuta rezervisanja (s posebnim prikazom smanjenja po osnovu naplate potraživanja)	(20,362)	-	(20,362)
Ostala prilagođavanja, uključujući i ona koja su posledica razlika u deviznom kursu, poslovnih aktivnosti, sticanja ili otuđenja učešća u zavisnim društvima i prenosa rezervisanja	(12,093)	-	(12,093)
Završna stanja	43,116	-	43,116
Ostala prilagođavanja:			
kursne razlike	(565)	-	(565)
otpisi	(11,528)	-	(11,528)

● Profil kreditnog rizika

Tabele koje slede daju pregled izloženosti Banke kreditnom riziku, na osnovu podataka sa kraja decembra 2014.

Ukupna aktiva podložna kreditnom riziku – uključujući bilansne i vanbilansne pozicije, zajedno sa izračunatim kapitalnim zahtevima – razložena je na klase izloženosti u narednoj tabeli, u skladu sa propisima NBS. Klase u kojima Telenor banka trenutno nema izloženosti nisu prikazane u tabelama.

Tabela 9: Kapitalni zahtevi po klasama izloženosti (u milionima RSD) 2015

Klase izloženosti	Kapitalni zahtev
01 Izloženosti prema državama i centralnim bankama	0
06 Izloženosti prema bankama	10.8
07 Izloženosti prema privrednim društvima	13.1
08 Izloženosti prema fizičkim licima	18.3
10 Dospela nenaplaćena potraživanja	0
14 Ostale izloženosti	59.4
Ukupno	101.7

Sledeća tabela prikazuje iznose izloženosti Banke nakon usklađivanja vrednosti i ispravki, isključujući efekte tehnika ublažavanja kreditnog rizika.

Tabela 10: Ukupna izloženost kreditnom riziku po klasama izloženosti (u milionima RSD) 2015

Klase izloženosti	Bruto izloženost	Neto izloženost
01 Izloženosti prema državama i centralnim bankama	4,400	4,400
06 Izloženosti prema bankama	563	563
07 Izloženosti prema privrednim društvima	125	118
08 Izloženosti prema fizičkim licima	1,822	1,780
10 Dospela nenaplaćena potraživanja	0	0
14 Ostale izloženosti	1,012	1,012
Ukupno	7,922	7,873

Za potrebe obračuna adekvatnosti kapitala u skladu sa SA i propisima NBS, kreditna obaveza je u neizvršenju i pripada klasi dospelena nenaplaćena potraživanja ako su ispunjena oba sledeća uslova:

- kreditna obaveza je u kašnjenju više od 90 dana,
- iznos u kašnjenju premašuje prag materijalnosti propisan od strane NBS.

Tabele koje slede daju pregled distribucije svih izloženosti po sektorima ili tipu druge ugovorne strane, po klasama izloženosti, uz odvojeno prikazivanje:

- dospelih nenaplaćenih potraživanja;
- ispravke vrednosti bilansne aktive i rezervisanja za gubitke po vanbilansnim stavkama (videti odeljak „Kreditna ispravka vrednosti” za više informacija).
- kvaliteta aktive , po definisanim sektorima

Tabela 11: Distribucija izloženosti po sektorima

u milionima RSD - 2015. Klase izloženosti	Finansije i osiguranje	Javna preduzeća	Privredna društava	Preduzetnici	Javni sektor	Fizička lica	Strana lica	Drugi komitenti	Ukupno
01 Izloženosti prema državama i centralnim bankama									
Bruto izloženost	4,400								4,400
Ispravka vrednosti	0								0
Dospela nenaplaćena potraživanja									0
06 Izloženosti prema bankama									
Bruto izloženost	122						441		563
Ispravka vrednosti	0						0		0
Dospela nenaplaćena potraživanja									0
07 Izloženosti prema privrednim društvima									
Bruto izloženost			125						125
Ispravka vrednosti			0						0
Dospela nenaplaćena potraživanja									0
08 Izloženosti prema fizičkim licima									
Bruto izloženost			1	0		1,822	0		1,822
Ispravka vrednosti			0	0		41	0		42
Dospela nenaplaćena potraživanja									0
14 Ostale izloženosti									
Bruto izloženost								1,012	1,012
Ispravka vrednosti								0	0
Dospela nenaplaćena potraživanja									0
Ukupna bruto izloženost	4,522	0	126	0	0	1,822	441	1,012	7,922
Ukupne ispravke vrednosti	0	0	0	0	0	41	0	0	42
Ukupna dospela nenaplaćena potraživanja	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Sledeća tabele prikazuje distribuciju svih izloženosti prema preostalom roku dospeća, a po klasama izloženosti kao i distribuciju stepena kvaliteta aktive, po definisanim sektorima izloženosti. Za potrebe ovog izveštaja, „preostali rok dospeća” se definiše u odnosu na ugovoreni datum dospeća celog potraživanja. Takođe navedene tabele prikazuju bruto izloženost, ne uzimajući u obzir umanjenja po osnovu konta razgraničenja po osnovu kamata i naknada, koji nakon usaglašavanja sa IFRS predstavljaju odbitnu stavku pozicija aktive (u odnosu na napomene uz Finansijske izveštaje gde je ovo uzeto u obzir). Ova logika je sleđena s obzir na nematerijalan uticaj na kapital i rizikom-ponderisanu aktivu Telenor Banke. Za rejtingovane izloženosti (kreditne kartice, gotovinski krediti), stepen kvaliteta aktive se određuje na sledeći način u skladu sa PD master skalom Banke: PD klase 1-4 – visok stepen kvaliteta, PD klase 5-7 – standardni stepen kvaliteta, PD klase 8-9C, substandardni stepen kvaliteta. U slučaju izloženosti kojima nije dodeljen rejting, stepen kvaliteta aktive određuje u skladu sa danima docnje, na sledeći način: do 30 dana kašnjenja – visok stepen kvaliteta, od 31 do 60 dana kašnjenja – standardni stepen kvaliteta i preko 60 dana kašnjenja u otplati ugovorenih obaveza komitenata – substandardni stepen kvaliteta.

Tabela 12: Distribucija izloženosti prema stepenu kvaliteta aktive

u milionima RSD - 2015.		Nedospeli i neobezvređeni			Obezvređeni			Ukupno
Sektor	Visok stepen kvaliteta	Standardni stepen kvaliteta	Sub-standardni stepen kvaliteta	Dospeli neobezvređeni	Grupno obezvređeni	Pojedinačno obezvređeni		
Finansijske Institucije	456,309	0	0	1,229	0	16	457,554	
Preduzetnici	0	0	0	0	0	16	16	
Stanovništvo	1,112,807	14,158	730	457,791	0	29,814	1,615,300	
Privreda	38,451	0	5	73,911	0	36,331	148,698	
Javna preduzeća	15,174	0	6,411	26	0	100	21,711	
Garancije	667	0	0	0	0	0	667	
Ostala vanbilansna aktiva - neiskorišćene preuzete obaveze	87,979	116,292	283	0	0	0	204,554	
Ukupno	1,711,387	130,450	7,429	532,957	0	66,276	2,448,500	

Visok stepen kvaliteta ima oko 69.9% aktive Telenor banke, dok pojedinačno obezvređena potraživanja iznose 2.7% ukupne aktive. Telenor banka aktivno prati i vrši nadzor nad kreditnom aktivom, po potrebi preduzimajući korektivne akcije, kroz ceo kreditni ciklus potraživanja, u skladu sa strategijom upravljanja rizikom i ciljevima Banke.

Tabela 13: Distribucija izloženosti prema preostalom roku dospeća

u milionima RSD - 2015.		do 1 godine		od 1 do 5 godina		preko 5 godina		bez utvrđenog roka		Ukupno	
Klase izloženosti		Bruto izloženost	Rizična aktiva	Bruto izloženost	Rizična aktiva	Bruto izloženost	Rizična aktiva	Bruto izloženost	Rizična aktiva	Ukupna bruto izloženost	Ukupna rizična aktiva
01 Izloženosti prema državama i centralnim bankama								4400		4400	0
06 Izloženosti prema bankama		6	1					556	89	563	90
07 Izloženosti prema privrednim društvima				38	38			87	71	125	109
08 Izloženosti prema fizičkim licima		39	2	1384	35			399	116	1822	153
10 Dospela nenaplaćena potraživanja										0	0
14 Ostale izloženosti								1012	495	1012	495
Ukupno		45	4	1422	73	0	0	6454	771	7922	847

Distribucija izloženosti prema kategorijama klasifikacije, po tipu druge ugovorne strane, kao i podaci o obračunatim i potrebnim NBS rezervama za procenjene kreditne gubitke („nedostajući iznos rezervi”), su sumirani u tabelama koje slede:

Tabela 14: Distribucija izloženosti po NBS kategorijama klasifikacije i tipu druge ugovorne strane

u milionima RSD – 2015.													
Sektor	Klasifikovana bilansna aktiva (bruto knjigovodstvena vrednost)					Ukupno	Klasifikovane vanbilansne stavke (bruto knjigovodstvena vrednost)					Ukupno	
	A	B	V	G	D		A	B	V	G	D		
Sektor finansija i osiguranja	11	1	0	0	0	12	0	0	0	0	0	0	0
Sektor javnih preduzeća	0	0	0	0	7	7	0	0	0	0	0	0	0
Sektor privrednih društava	115	1	1	0	1	118	1	0	0	0	0	0	1
Sektor preduzetnika	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Javni sektor	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sektor stanovništva	1,578	7	1	0	29	1,615	204	1	0	0	0	0	205
Sektor stranih lica	441	0	0	0	0	441	0	0	0	0	0	0	0
Poljoprivredni proizvođači	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sektor drugih komitenata	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ukupno	2,145	9	2	0	38	2,194	205	1	0	0	0	0	205

Tabela 15: Obračunata i potrebna NBS rezerva prema NBS kategorijama klasifikacije

u milionima RSD - 2015.						
Potraživanja	Kategorija klasifikacije					Ukupno
	A	B	V	G	D	
Osnovica za obračun rezerve za procenjene gubitke - bilans	2,145	9	2	0	38	2,194
Procenat koji se primenjuje na osnovicu	0%	2%	15%	30%	100%	
Obračunata rezerva za procenjene gubitke	0	0	0	0	38	38
Ispravka vrednosti bilansne aktive	11	0	0	0	31	42
Potrebna rezerva za procenjene gubitke	0	0	0	0	7	7
Vanbilansne stavke koje se klasifikuju						
Osnovica za obračun rezerve za procenjene gubitke	0	0	0	0	0	0
Obračunata rezerva za procenjene gubitke	0	0	0	0	0	0
Rezervisanja za gubitke po vanbilansnim stavkama	0	0	0	0	0	0
Potrebna rezerva za procenjene gubitke	0	0	0	0	0	0

● Rizik druge ugovorne strane

Telenor banka definiše kreditni rizik druge ugovorne strane kao kreditni rizik koji nastaje usled vanberzanskih transakcija (tj. van zvanične berze) kao što su devizni terminski ugovori, devizni i kamatni svop i kamatne opcije (caps/floors). Kreditni rizik druge ugovorne strane se meri po metodi originalne izloženosti u skladu sa Bazel II standardom, gde se izloženost prema drugoj ugovornoj strani procenjuje kao nominalni iznos glavnice ugovora pomnožen sa procentom predefinisanim od strane NBS-a za svaku vrstu instrumenta. Na 31. decembar 2015, Banka nije bila izložena ni jednom obliku rizika druge ugovorne strane.

● Ublažavanje kreditnog rizika prilikom izračunavanja kapitalnog zahteva

Ublažavanje kreditnog rizika podrazumeva upotrebu tehnika čiji je cilj smanjenje potreba za kapitalom pri izračunavanju kapitalnog zahteva za kreditni rizik.

Telenor banka ne primenjuje bilansno netiranje (saldiranje različitih kategorija proizvoda iz svog bilansa kao što su zajmovi i depoziti), standardizovane sporazume o netiranju, niti bilo kakav tip sredstava obezbeđenja u obračunu kapitalnih zahteva za rizik druge ugovorne strane.

Obezbeđeni kreditni portfolio

Kao instrumenti materijalne kreditne zaštite u obzir se uzimaju samo gotovinski depoziti, dok se instrumenti nematerijalne kreditne zaštite trenutno ne koriste za ublažavanje kreditnog rizika.

Ublažavanje kreditnog rizika se primenjuje samo kada postoje neophodne politike i procedure. Samo sredstva obezbeđenja koja ispunjavaju kriterijume podobnosti i minimalne uslove (propisane od strane NBS) su uključena u obračun.

● Limiti kreditnog rizika

Limiti kreditnog rizika se koriste za upravljanje i praćenje izloženosti i/ili koncentracije kreditnog rizika. Limiti definišu maksimalnu izloženost kreditnom riziku za konkretne pristupe merenja rizika. Limiti kreditnog rizika u smislu maksimalnog (najgori slučaj) rizika se postepeno dopunjuju i/ili zamenjuju alternativnim pristupima merenja. Transakcija koja nosi kreditni rizik može, u principu, biti izvršena samo kada je odobrena pozitivnom kreditnom odlukom koja će odrediti, između ostalog, maksimalnu izloženost kreditnom riziku (limit), a što se može odnositi na:

- posebno odobravanje svake pojedinačne transakcije klijenta (sa određenom stranom)
- unapred odobren limit za sve transakcije određenog tipa rizika.

Limiti na nivou klijenta (ili grupe povezanih lica)

Osim interno utvrđenih limita na nivou dužnika/jemca/druge ugovorne strane, postoje i lokalni regulatorni propisi koji određuju limite u odnosu na tzv. velike izloženosti na nivou grupe povezanih lica. Ovi limiti se tipično navode kao procenat od regulatornog kapitala (npr. 25% za grupe lica koja nisu povezana sa bankom, 20% za grupe lica povezanih sa bankom). Ovakve "velike izloženosti" se redovno izveštavaju (bilo mesečno ili kvartalno) kada god premaše određeni predefinisani prag (npr. 10% regulatornog kapitala).

Limiti na nivou grupe/sektora/portfolija

Limiti na nivou grupa povezanih lica kao i za određene sektore/portfolija imaju za cilj definisanje maksimalne željene koncentracije izloženosti za grupu povezanih lica, sektora, itd. Ovi limiti se ne odnose na pojedinačne klijente, već se odnose na sve klijente koji pripadaju domenu određenog limita (npr. svi klijenti koji pripadaju određenom sektoru delatnosti).

● Izveštavanje o kreditnom riziku

Banka je u tokom 2015.godine imala značajnu kreditnu aktivnost, u odnosu na prethodnu godinu, vođenu pre svega kreditima za kupovinu uređaja. Ovo je naravno uticalo na izmenu profila kreditnog rizika i Banka je tokom 2015. godine obrazovala poseban Forum za upravljanje kreditnim rizikom (Credit Risk Management Committee – CRMC), koji prati kvalitet kreditnog portfolija, u skladu sa definisanim ciljevima, apetitom za rizik i iz njega proizašlih limita kreditnog rizika. Ovaj specijalizovani forum redovno izveštava IO banke. Većina nasleđenog portfolija KBC banke je 'ugašena', tokom 2015.godine, aktivacijom gotovinskog depozita koji Telenor banka ima sa KBC Insurance NV. Kreditnim rizikom na nivou transakcija se, tokom 2015.godine, bavio Kreditni odbor.

Postoji više različitih redovnih izveštaja o kreditnom riziku portfolija plasmana Banke i koji se uglavnom podnose Izvršnom odboru, Forumu za upravljanje kreditnim rizikom, ALCO odboru, Odboru za reviziju kao i Upravnom odboru i drugim eksternim zainteresovanim stranama.

Izveštaji za menadžment banke

Tokom 2015. godine kreditna aktivnost je intenzivirana te je u tom kontekstu i izveštavanje o izloženosti banke kreditnom riziku po osnovu novog kreditnog portfolija dobilo na značaju.

Fokus Integrisanog izveštaja o rizicima („The Integrated Risk Report“) u toku 2015. godine pored upravljanja kapitalom i rizicima koji proističu iz upravljanja aktivom i pasivom, bio je i na kreditnom riziku.

Kao redovni deo plana rada CRMC-a, tokom 2015. godine, kreiran je Izveštaj o kvalitetu kreditnog portfolija (Portfolio Quality Review – PQR), putem kojeg se članovi CRMC-a izveštavaju o nivou kreditnog rizika, koristeći set ključnih indikatora i mera performansi rizika (*Key Performance Indicators – KPIs*) putem kojeg se CRMC upozorava na eventualne devijacije u odnosu na ciljeve definisane apetitom prema riziku Banke.

Ovaj izveštaj se podnosi Odboru za reviziju i Upravnom odboru Banke. Svaka informacija u izveštaju koja ukazuje na probijanje interno definisanih limita (ili od strane Grupe) je posebno istaknuta sa ciljem da se menadžmentu ukaže na potrebno reagovanje i donošenje adekvatnih rešenja.

Rizik likvidnosti i tržišni rizici

● Rizik likvidnosti

Rizik likvidnosti predstavlja rizik od pojave negativnog efekta na finansijski rezultat i kapital Banke usled nemogućnosti Banke da ispuni svoje dospele obaveze. Osnovni cilj upravljanja likvidnošću je da obezbedi Banci stabilnost u finansiranju, neometanu kontinuiranost poslovanja i generisanja prihoda, kako u slučaju redovnih uslova poslovanja, tako i u periodu krize likvidnosti, pri čemu kriza može biti uzrokovana pogoršanjem opštih uslova na tržištu ili poslovanjem same Banke.

Okvir za upravljanje rizikom likvidnosti je uspostavljen od strane Upravnog odbora Banke, i baziran na sledećim aspektima:

- Rizik likvidnosti u kriznim situacijama. Ovaj rizik je procenjen na osnovu likvidnosnih stres testova, koji mere kako se likvidnosni bafer banke menja pod ekstremno stresnim scenarijima. Ovaj bafer je baziran na pretpostavkama u vezi sa likvidnosnim odlivima i likvidnosnim prilivima proisteklim iz akcija za povećanje likvidnosti. Sveobuhvatni cilj je da se zadrži dovoljna likvidnost u stresnim situacijama, bez pribegavanja akcijama povećanja likvidnosti koje bi zahtevale značajne troškove ili koje bi uticale na osnovno bankarsko poslovanje.
- Strukturalni likvidnosni rizik. Strukturu finansiranja Banke se upravlja tako da zadrži značajnu diversifikaciju, da se minimizuje koncentracija obaveza po pojedinim vremenskim intervalima i da se ograniči nivo oslanjanja na kratkoročno finansiranje.
- Operativni likvidnosni rizik. Upravljanje ovim rizikom je u nadležnosti tima za upravljanje sredstvima i gotovinom, bazirano na predviđenim zahtevima za finansiranjem.

Tim za upravljanje sredstvima i gotovinom redovno planira, nadgleda i meri neto tokove gotovine prateći aktivu i pasivu Banke prema preostaloj ročnosti i valutnoj strukturi, mereći i upoređujući novčane prilive i novčane odlive, kao i dnevni monitoring neto tokova gotovine po vremenskim periodima prema dospeću radi blagovremenog ispunjenja svih dospelih obaveza Banke. Banka meri i procenjuje rizik likvidnosti po svim značajnim valutama i u totalnom iznosu.

U toku 2015. godine, s obzirom na značajna ulaganja u infrastrukturu i bankarski sistem, cilj Banke u domenu upravljanja likvidnošću je bilo obezbeđenje stabilnih izvora finansiranja gde se Banka u najvećoj meri oslanjala na Telenor Grupu i njene članice kao visokosolventne kompanije. Značajna sredstva u domaćoj valuti su prikupljena po osnovu klijentskih depozita po viđenju. Višak likvidnih

sredstava Banka je ulagala isključivo u najlikvidnije hartije od vrednosti kao što su hartije od vrednosti Republike Srbije i Narodne banke Srbije.

Upravljanje rizikom likvidnosti – proces, organizacija i nadležnosti

Za upravljanje rizikom likvidnosti nadležni su:

Upravni odbor Banke – odobrava strategije i politike za upravljanje rizicima, uspostavlja i ispituje adekvatnost uspostavljenog sistema upravljanja rizicima,

Izvršni odbor Banke – sprovodi akta usvojena od strane Upravnog Odbora, usvaja procedure za identifikovanje, merenje i procenu rizika i analizira efikasnost njihove primene,

Odbor za upravljanje aktivom i pasivom (ALCO) – prati izloženost Banke riziku likvidnosti, predlaže odgovarajuće mere i donosi odluke vezane za upravljanje rizikom, najmanje jednom mesečno analizira rizičnu poziciju Banke i donosi planove, metodologije i strategije upravljanja rizikom likvidnosti kao i rizicima koji proizilaze iz aktivnosti upravljanja aktivom i pasivom banke

Tim za upravljanje sredstvima i gotovinom:

- operativno sprovodi i primenjuje proceduru za upravljanje rizikom likvidnosti,
- vodi računa o blagovremenoj identifikaciji mogućeg rizika i o tome redovno izveštava Tim za kontrolu rizika i modeliranje i ALCO,
- odgovoran je za upravljanje i dnevno praćenje rizika likvidnosti,
- Izrađuje projekcije novčanih priliva i odliva (gep analiza likvidnosti),
- prati, izveštava i predlaže interne pokazatelje i limite rizika likvidnosti

Tim za kontrolu rizika i modeliranje:

- prati izloženost Banke riziku likvidnosti i o tome mesečno izveštava ALCO,
- izrađuje metodologiju za scenario analize likvidnosti,
- izrađuje scenario analize projektujući likvidnost u specifičnim uslovima uzrokovanim različitim tržišnim kretanjima, ponašanjima klijenata i sl.

Služba za računovodstvo i izveštavanje:

- dnevno izveštava Narodnu Banku Srbije o izloženosti riziku likvidnosti uključujući i izveštaj o projektovanoj likvidnosti Banke u formi i rokovima propisanim uputstvom o izveštajima banaka NBS,

Funkcija za informacione tehnologije – nadležna je za tehničku podršku i uspostavljanje informacionog sistema koji će obezbediti podatke za kontinuirano i blagovremeno upravljanje rizikom likvidnosti.

Merenje rizika likvidnosti

Nivo likvidnosti Banke iskazuje se pokazateljem njene likvidnosti, kao i užim pokazateljem likvidnosti Banke.

Pokazatelj likvidnosti Banke predstavlja odnos zbira likvidnih potraživanja Banke prvog reda i likvidnih potraživanja Banke drugog reda, s jedne strane, i zbira obaveza Banke po viđenju ili bez ugovorenog roka dospeća i obaveza Banke sa ugovorenim rokom dospeća u narednih mesec dana od dana vršenja obračuna pokazatelja likvidnosti, s druge strane.

Uži pokazatelj likvidnosti Banke predstavlja odnos likvidnih potraživanja Banke prvog reda, s jedne strane, i zbira obaveza Banke po viđenju ili bez ugovorenog roka dospeća i obaveza Banke sa

ugovorenim rokom dospeća u narednih mesec dana od dana vršenja obračuna pokazatelja likvidnosti, s druge strane.

Banka je dužna da nivo likvidnosti održava tako da:

1. pokazatelj likvidnosti:

- iznosi najmanje 1,0 – kada je obračunat kao prosek pokazatelja likvidnosti za sve radne dane u mesecu,
- ne bude manji od 0,9 duže od tri uzastopna radna dana,
- iznosi najmanje 0,8 kada je obračunat za jedan radni dan.

2. uži pokazatelj likvidnosti:

- iznosi najmanje 0,7 kada je obračunat kao prosek pokazatelja likvidnosti za sve radne dane u mesecu,
- ne bude manji od 0,6 duže od tri uzastopna radna dana,
- iznosi najmanje 0,5 kada je obračunat za jedan radni dan.

Tim za upravljanje sredstvima i gotovinom redovno nadgleda i meri neto tokove gotovine prateći aktivu i pasivu Banke prema preostaloj ročnosti, mereći i upoređujući novčane prilive i novčane odlive, kao i dnevni monitoring neto tokova gotovine po vremenskim periodima prema dospeću. Banka meri i procenjuje rizik likvidnosti po svim značajnim valutama i u totalnom iznosu.

U zavisnosti od uzroka likvidnosnih problema, moguće su sledeće mere:

- Kratkoročna rešenja: ukidanje novih plasmana, prodaja lako utrživih pozicija aktive, iskorišćenje raspoloživih kreditnih linija i drugih izvora finansiranja;
- Srednjoročna rešenja: revizija kreditne strategije, modifikovanje strukture pasive, prikupljanje novih depozita, uspostavljanje novih međubankarskih linija;
- Dugoročna rešenja: uvećanje kapitala, prodaja osnovnih sredstava (nekretnine i druge dugoročne investicije).

Banka je uspostavila sistem interne kontrole sa ciljem upravljanja likvidnosnim rizikom u okviru definisanih limita i tako omogućila prikupljanje relevantnih i tačnih podataka koji se tiču rizika, kreiranja baze podataka, monitorisanja svih aktivnosti u vezi sa rizicima i kontrolom usklađenosti ovog sistema sa pravilima i procedurama Banke. Ovaj sistem osigurava:

- Pravovremeno izveštavanje zaposlenih zaduženih za upravljanje rizikom likvidnosti o uočenim nedostacima,
- Primenu mera za eliminaciju ovih nedostataka, kao i
- Potencijalne promene sistema upravljanja rizikom likvidnosti kada je potrebno.

● Devizni rizik

Devizni rizik potiče od rizika pojavljivanja negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Banke usled promene deviznog kursa. Banka je izložena deviznom riziku po osnovu stavki koje se vode u bankarskoj knjizi.

Za potrebe efektivnog upravljanja i adekvatne zaštite od deviznog rizika, Banka nastoji da ostvari valutnu usklađenost imovine i obaveza prateći i analizirajući izloženost Banke riziku na bazi tekućih i

projektovanih otvorenih deviznih pozicija po valutama i trenutnih i očekivanih kretanja deviznih kurseva.

Upravljanje deviznim rizikom – proces, organizacija i nadležnosti

Za upravljanje deviznim rizikom nadležni su:

Upravni Odbor – odobrava proceduru za identifikovanje, merenje, praćenje i kontrolu deviznog rizika, metode za upravljanje rizikom i najmanje jednom godišnje ispituje adekvatnost uspostavljenog sistema upravljanja rizikom.

Izvršni Odbor – implementira usvojena akta za upravljanje deviznim rizikom odobrena od strane Upravnog Odbora i verifikuje odluke usvojene od strane ALCO-a

Odbor za upravljanje aktivom i pasivom (ALCO) – nadgleda izloženost Banke deviznom riziku, predlaže odgovarajuće mere i donosi odluke o upravljanju rizikom. ALCO analizira rizičnu poziciju, adekvatnost propisanih limita i kreira buduće strateške planove zasnovane na tekućim i očekivanim izloženostima Banke riziku mesečno na redovnim sastancima. Jednom godišnje ALCO analizira i usvaja interne limite za otvorene pozicije.

Tim za upravljanje sredstvima i gotovinom – upravlja deviznim rizikom, implementira proceduru deviznog rizika, vodi računa o pravovremenoj identifikaciji potencijalnog rizika i izveštava Tim za kontrolu rizika i modeliranje i ALCO. Odgovoran je i za primenu pravila i procedura za nadgledanje deviznog rizika, dnevno praćenje predlaganje internih limita za otvorene devizne pozicije, objašnjenja pri eventualnom prekoračenju utvrđenih granica i predlaganje korektivnih mera.

Tim za kontrolu rizika i modeliranje – procenjuje kapitalni zahtevi za devizni rizik i njegov uticaj na adekvatnost kapitala. Zadužen je i za mesečno izveštavanje ALCO-a o usklađivanju devizne aktive i devizne pasive Banke u odnosu na kretanje deviznog kursa, kretanju indikatora deviznog rizika, kao i o tekućim i očekivanim izloženostima Banke riziku koji proističe iz usklađivanja devizne aktive i pasive.

Merenje deviznog rizika

Pokazatelj deviznog rizika je odnos između ukupne neto otvorene devizne pozicije, (uključujući i apsolutnu vrednost neto otvorene pozicije u zlatu) i kapitala banke, obračunatih u skladu sa odlukom o adekvatnosti kapitala NBS.

Ukupna neto otvorena devizna pozicija predstavlja apsolutnu vrednost ukupne duge, odnosno ukupne kratke devizne pozicije, i to zavisno od toga koja je od ovih apsolutnih vrednosti veća.

Banka je dužna da odnos između aktive i pasive održava tako da njena ukupna neto otvorena devizna pozicija uključujući i apsolutnu vrednost neto otvorene pozicije u zlatu, na kraju svakog radnog dana ne bude veća od 20% kapitala.

Dinarska protivvrednost imovine i obaveza iskazanih u stranoj valuti utvrđuje se prema zvaničnom srednjem kursu dinara na dan obračuna devizne pozicije Banke, a dinarska vrednost imovine i obaveza u zlatu se utvrđuje prema poslednjoj ceni fine unce zlata utvrđenoj na Londonskoj berzi.

Pored zvaničnog limita propisanog od strane regulatora NBS, Telenor banka je usvojila interne limite za dugu i kratku otvorenu poziciju koji se razmatraju jednom godišnje. Dodatna grupa limita je postavljena i implementirana od strane Tima za upravljanje sredstvima i gotovinom koji su strožiji od

uspostavljenih internih limita za otvorenu i kratku poziciju, a definisani su za svaku značajnu valutu u portfoliju Banke ponaosob.

Dugoročni cilj u skladu sa rizičnim profilom Banke je potpuna zaštita od deviznog rizika i uspostavljanje i održavanje deviznih sredstava u iznosu deviznih obaveza Banke, ili u okviru interno postavljenih limita, kao i njihova usklađenost po ročnosti, a u skladu sa propisima i limitima propisanim od strane Narodne Banke Srbije.

Tabela 16: Devizna otvorena pozicija i pokazatelj deviznog rizika na 31.12.2015.

Valuta (u EUR*)	Otvorena devizna pozicija
EUR	6.317 duga
USD	624 duga
CHF	3.041 kratka
Ostale valute	14.851 duga 0 kratka
1. Neto otvorena devizna pozicija	21,792
2. Kapital	1.615.443
3. Pokazatelj deviznog rizika (1/2*100)	1.35%

* Srednji kurs na dan 31.12.2015: 121,6261 RSD/EUR

● Kamatni rizik

Kamatni rizik je rizik od nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Banke usled promena u nivou kamatnih stopa. Banka je izložena ovom riziku po osnovu stavki koje se vode u Bankarskoj knjizi.

Kamatnim rizikom banke upravlja ALCO odbor, podržan od strane Tima za upravljanje sredstvima i gotovinom, koja je prva linija odbrane u vezi sa ovom aktivnošću. Druga linija odbrane, tj. kontrola rizika, je odgovornost Tima za kontrolu rizika i modeliranje, koji to sprovodi savetovanjem i kreiranjem izveštaja. Glavni cilj je optimizovati rizični/prihodni profil banke.

Tim za kontrolu rizika i modeliranje je zadužen za praćenje potencijalnog prekoračenja limita, kao i za izveštavanje ALCO-a o tome.

Banka procenjuje kamatni rizik za svaku valutu po kojoj je izložena značajnom riziku. Smatra se da je Banka izložena značajnom riziku u određenoj valuti ako totalna aktiva ili pasiva u toj valuti premašuje 5% ukupne aktive i pasive Banke.

Banka je tek u poslednjem kvartalu 2014. godine započela sa kampanjama za prikupljanje novih klijentskih depozita bez ugovorene ročnosti, a tokom 2015 je ostvarila značajan priliv depozita po viđenju čiji je rast bio konstantan. Stoga je upravljanje kamatnim rizikom imalo veliki značaj tokom 2015. godine imajući u vidu da su klijentsku bazu depozita činili samo depoziti koji nemaju ugovoren rok dospeća, a imaju fiksnu kamatnu stopu u periodu kada je prisutan opadajući trend kamatnih stopa. Transakcioni depoziti su kamatno neosetljivi. Sa druge strane, Banka je intenzivirala kreditnu produkciju koja se uglavnom zasnivala na kreditima za kupovinu uređaja (mobilnih telefona) koji su bili 100% obezbeđeni gotovinskim depozitom. U decembru 2015. godine Banka je započela prodaju kreditnih kartica. Ostatak kamatno osetljive aktive se najvećoj meri u toku 2015. sastojao od ulaganja u državne hartije od vrednosti Republike Srbije i Narodne banke Srbije, kao i od kratkoročnih plasmana do nedelju dana domaćim bankama.

Operativni rizik

● Definicija

Operativni rizik je rizik od mogućnosti nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital banke usled nenamernih ili namernih propusta u radu zaposlenih, usled neadekvatnih unutrašnjih procedura i procesa u banci, neadekvatnog upravljanja informacionim i drugim sistemima u banci kao i u slučaju nastupanja nepredviđenih spoljnih događaja. Ova definicija uključuje pravni rizik, ali isključuje reputacioni, poslovnii i strateški rizik.

● Upravljanje operativnim rizikom

Suština procesa upravljanja operativnim rizicima je da se obezbedi da nivo izloženosti operativnom riziku bude u skladu sa strategijom upravljanja rizicima i politikama banke, odnosno minimiziranje gubitaka po osnovu operativnih rizika. Odgovornost leži na menadžmentu svih organizacionih delova, koji dobijaju podršku Tima za kontrolu rizika i modeliranje, a koje nadgleda Unutrašnja revizija, Odbor za reviziju i Izvršni Odbor.

U cilju postizanja bolje efikasnosti, pružanja kvalitetnije usluge banka može doneti odluku da obavljanje određenih poslovnih aktivnosti poveri trećim licima koja ih obavljaju kao svoju pretežnu delatnost, odnosno imaju odgovarajuće iskustvo u njihovom obavljanju. Banka upravlja rizikom eksternalizacije kroz uspostavljene kontrolne mehanizme pre zaključivanja ugovora sa trećim licima, odnosno pružiocima usluga kao i kroz monitoring aktivnosti nakon potpisivanja ugovora. Ceo proces se sprovodi na bazi Procedure za poveravanje aktivnosti trećim licima.

U okviru svojih mogućnosti svaki zaposleni je odgovoran za upravljanje operativnim rizikom unutar svoje poslovne funkcije. Posebna odgovornost za upravljanje operativnim rizikom u okviru organizacionih delova je na koordinatorima za operativne rizike koji su za to određeni od strane Foruma za upravljanje operativnim rizicima, sa primarnim zadatkom da identifikuju, analiziraju i registruju događaje operativnog rizika. Interna revizija nije direktno odgovorna za upravljanje operativnim rizikom i nema svakodnevne zadatke vezane za operativne rizike, ali glavni cilj je da obezbedi korektnu implementaciju samog okvira kao i zadataka koji su postavljeni u okviru procesa operativnih rizika.

● Upravljanje kontinuitetom poslovanja

U okviru procesa upravljanja rizicima, Banka intenzivno radi na izradi Metodologije za obezbeđenje kontinuiteta poslovanja, s čijom sadržinom će biti upoznati svi zaposleni zaduženi za njeno sprovođenje. U okviru BCP&DRP projekta koji je u završnoj fazi, Izvršni odbor će usvojiti Plan za obezbeđenje kontinuiteta poslovanja (BCP) i Plan poslovanja u slučaju nepredviđenih okolnosti (DRP).

Izvršni odbor je odgovoran za implementaciju Upravljanja kontinuitetom poslovanja i njegovu usklađenost sa regulatornim zahtevima i standardima Narodne Banke Srbije.